

LÁZÁR LEVENTE

TÉRJETEK MEG!

„[Az Isten] azt hirdeti az embereknek, hogy mindenki minde-
niütt térjen meg.” (ApCsel 17,30/b)

Mindannyian tudjuk, milyen fontos szerepet tölt be a megtérés a vallásos ember életében. Hitünk alapkönyve, a Biblia is meghatározó szerepet tulajdonít a megtérésnek.

Az Ószövetség szinte teljes egészében erről szól. Valahányszor a nép elfordult Istentől, próféták sora jelent meg, hogy figyelmeztesse a népet: térjen meg, mert ez szabadulásának záloga. Az Újszövetség is a megtérés felhívásával indul. Keresztelő János prédikációjának alaptétele: térjete meg, mert elközéltett a mennyeknek országa! Jézus három évnvi tanításának minden szavával a megtérésre szólít fel. Ha összegezni szeretnők üzenetét, talán ez a felhívás állna előtünk: „Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.”

Ezt az üzenetet ragadja meg Pál apostol is, amikor Athénban az ismeretlen Istenről szól. Beszédének záró mondata a felolvasott bibliai vers: „Az Isten azt hirdeti az embereknek, hogy mindenki mindenütt térjen meg.”

Pál apostol missziót végez. Célja a meggyőzés. Én ma nem missziót akarok végezni, nem is sztoikus és epikureus filozófusokat akarok meggyőzni, céloom nem hívek, követők toborzása, egyszerűen csatlakozom a felolvasott bibliai vers felhívásához, parancsához: térjete meg! Miért van szükség a megtérésre? – hiszen mi mindannyian (elméletileg) egyszer már megtértünk, mégpedig meggyőződésből, amikor a lelkeszi hivatást választottuk.¹ Miért kellene újból megtérnünk?

Most egyelőre hagyom a kérdést, és még néhány gondolatot osztok meg a megtérésről.

Nem tudom, mások miként vannak vele, de velem többször is megtörtént, hogy elindultam otthonról – egész listára való elintézendő dolgom felé. Ahogy a falu végére értem, csak ott jutott eszembe, hogy valamit otthon felejtettem. Fontos dolog volt, ezért megfordultam, hogy azt is magamhoz vegyem. Mikor megálltam a kapum előtt, újból találkoztam azzal az atyafival, akinek elindulásomkor köszöntem. Most köszönés helyett ennyit kérdett: „Ilyen hamar megtért?” Azóta is foglalkoztat ez a kérdés. Vajon helyes-e ilyen helyzetben megtérésről beszélni, hiszen én inkább *visszatértem*, megfordultam. Aztán eljátszadotam az

¹ Az itt közölt prédikáció lelkeszek körében hangzott el: Unitárius Lelkeszek Országos Szövetsége, 2005.

igekötőkkel. Milyen csodálatos a magyar nyelv! *Kitérek – betérek, feltérek – le-térek, visszatérek*. Így mindenik igekötő valamilyen irányt mutat. Ezzel szemben a *megettérek* nem irányt mutat, nem azt sugallja, hogy „hátra arc”, vagy „jobbra át” – hanem valami olyasmit, amit meg akarok tenni. Még mikor használjuk a meg- igekötőt? – *Megeszem, mert meg akarom enni. Megveszem, mert meg akarom venni. Megvigasztalom, mert meg akarom vigasztalni. Megteszem, mert meg akarom tenni. Megettérek, mert meg akarok ténni.* Nem irányváltás, hanem szándék, akarat.

Igaza volt hát a bácsinak: mert ha nem akarok, akkor nem fordulok meg (a tíz gondom mellé) a tizenegyedikért.

Most pedig visszatérek az előbbi kérdéshez: miért van szükségünk a megettérésre nekünk, lelkészeknek? Hiszen nekünk *elvileg* akaratban nincs hiányunk. A kísértő *elvileg* „a zsebünkben van”. *Elvileg* jó irányban haladunk.

Vagy mégsem? Vajon otthon felejtettünk valamit, amiért megéri visszafordulni? Vajon elbizonytalanodtunk? Csak forgolódunk, irányt változtatunk, többször is jobbra is térünk, balra is térünk, és közben netalán elmegyünk a *megettérés* mellett? Végül nem tudjuk, merre van az *arra*?

Miért kellene megettérnünk?

Nagyon érdekes kérdés ez a miért. Kisfiam, kislányom – mint minden kisgyerek – előszeretettel használja. Egy indító „problémafelvetés” után bármire föl lehet tenni, ismételve, sorjázva akár a végtelenségig – vagy a felnőtt türelmének határáig. Ma legyünk mi is egy kissé gyermekek! Kérdezzünk, mint a gyermekek, és válaszoljunk, mint a felnőttek. Ma meg szeretnénk ismerni mi is valamit. Nem a közvetlen környezetünket, nem a nagyvilágot, sokkal inkább valakit, aki közel áll hozzánk: magunkat.

Az önmegismerés indító kérdése: Ki vagyok? – S a legegyszerűbb válasz: Ember.

Miért vagyok ember? – Mert Isten embernek teremtett.

Miért? – Mert így akar kiemelni teremtményei közül.

Miért? – Mert szüksége van munkatársakra.

Miért? – Mert tökéletes világot akar.

Miért? – Hogy boldogok legyünk.

Miért? – Hogy ne aggódalmaskodjunk.

Miért? – Hogy bízzunk.

Miért? – Hogy szeressünk és szeressenek.

Miért? – Hogy egyetértésben és békében éljünk.

Tovább nem folytatom, mert biztos vagyok benne, hogy érezzük: valami nincs rendben. Elindultam egy olyan világ felé, amelyet eszményi világnak nevezünk. De vajon mi a *valóság*? Most kérdezzünk, mint gyermekek. és válaszoljunk őszintén, mint a *gyermekek*. Ott folytatom az előbbi sort, hogy: Miért van szüksége Istennek munkatársakra? – Mert kevés ember épít.

Miért? – Mert a többség csak rombol.

Miért? – Mert „magának való”.

Miért? – Mert anyagias.

Miért? – Mert irigy.

Miért? – Mert elhomályosodott a látása.

Miért? – Mert nincs hite.

Miért? – Mert elfeledte Istent.

Ezt a sort sem folytatom, mert lehangoló a valóság. Ez is a „lényege”, megtalálni a hibát. Ha őszintén válaszolunk a miértekre, egyes szám első személyben biztosan közelebb jutunk magunkhoz. Jó az eszményi válaszokat is mellé helyezni, mert így választ kapunk arra a kérdésre is, milyennek kellene lennem?

Engem valósággal elszorít, amit lelkészi közösségünkben olykor látok és tapasztalok. Én valamikor egy eszményi közösséget képzeltem el (tudtam persze, hogy nem lesz olyan, de reméltem, hogy legalább is közel áll majd hozzá). Lehangoló látni, hogy még közel sem, sőt nagyon messze vagyunk tőle. Hogyne lennénk messze, amikor etikai kódexre van szükségünk ahhoz, hogy egymás iránti viselkedésünket, elvárásainkat szabályozni tudjuk. Hogyne lennénk messze, amikor egymást marjuk és elmarjuk, amikor egymásra irigykedünk, lenézzük egymást. Amikor nincs meg bennünk az otthonról hozott „első hét év” íratlan szabályainak nyoma sem. [...] Amikor nem tudunk határozottak lenni, a *beszédiünk* „igen-igen”, de *cselekedetünk* „nem-nem”. Amikor eszményekről prédikálunk vasárnapról vasárnapra, de mi is a sekélyes, álnok, „túl való” életet éljük – eszmények nélkül. Ha valakit látunk, aki a valósággal úszik az „eszmények tengerében”, lehurrogjuk: Szállj le, öcskös, ebbe a világba, mert azzal a másikkal nem mész semmire!

Ha ilyenek vagyunk mi, mit várjunk híveinktől? „Amilyen a mosdó, olyan a törülköző.” Valósággal beleivódott gondolatainkba, mint szivacsba a víz, hogy azt mondjuk, amit az emberek hallani akarnak, nem pedig azt, amit cselekedni, megélni is tudunk.

Gondolom, mindezek után nem kell külön megválaszolnom azt a kérdést: miért van szükség a megtérésre. A következtetés viszont az, hogy nagyon időszerrű lenne.

Megtérni annyi, mint „kicsavarni a szivacsot”. Nem *jobbra* vagy *balra* térni, nem irányt változtatni, hanem akaratot erősíteni.

Megtérni annyi, mint megváltozni. Nemcsak részben, hanem teljes egészünkben.

Éreznünk kell, hogy szükséges egymásra jobban odafigyelni, egymást segíteni, egymás terhét vállalni és hordozni, egymásban jobban bízni, önmagunkat és másokat jobban becsülni, egymást jobban szeretni. Csak akarnunk kell, és egymásban máris képesek leszünk Isten gyermekét meglátni.

Mi, százvalahány unitárius lelkész (és családjaink) olyanok vagyunk, mint egy kisebb gyülekezet. Akarod-e hogy ez a gyülekezet eszményi közösség legyen, követendő példa a többi gyülekezetnek? Akarsz-e tagja lenni ennek a közösségnek? Részt akarsz-e vállalni az eszményi egyház felépítésében? Vagy Jézus szavaival élve: akarsz-e Isten országának munkása lenni, aki nemcsak prédikálja, de meg is éli azt?

Ha igen, akkor hozzád is szól Pál apostol: „Az Isten azt hirdeti az embereknek, hogy mindenki mindenütt térjen meg.” Ez *nem fölkérés!* Ez *parancs!* És ennek kapcsán nem lehet „csak úgy” próbálkozni, hátha sikerül... A félszáraz szivacs még nem száraz. Ezt vagy tesszük vagy nem tesszük. Tőlünk függ! Akinek van füle a hallásra, hallja: Isten nem tegnap parancsolta, nem holnap fogja parancsolni, hanem most parancsolja: „Térjete meg!” Ámen.

Könyvszemle

Heltai Gáspár imádságos könyve (1570–1571). Bevezető tanulmánnyal közzéteszi Balázs Mihály. Kiadja az Erdélyi Unitárius Egyház, Kolozsvár, 2006 (Az Erdélyi Unitárius Egyház Gyűjtőlevéltárának és Nagykönyvtárának kiadványai 5.).

Mielőtt a 16. századi magyar nyelvű imádságirodalom e korábban igen nehezen elérhető szövegének új kiadását értékelnénk, ejtsünk néhány szót a sorozatról: az eddigi öt kötet életképesnek mutatja a források, a nehezen hozzáférhető, de az unitarizmus történetében jelentős szerepet játszó alapszövegek gondozott (esetenként magyarra fordított), jegyzetekkel ellátott kiadására szakosodott sorozatszerkesztők, Kovács Sándor és Molnár Bodrogi Lehel vállalkozását. Példaértékű az a következetesség, ahogyan a kiadók és szerkesztők saját értékeik feltárására valamint azok szélesebb körben is hozzáférhetővé tételére törekednek – de erről, a nagyközönség és a szakma elvárásainak összehangolásáról majd később bővebben.

Még mindig a bevezető rendjén, de immár a bemutatásra kerülő könyvről szólván: kiállításában, kivitelezésében is szép, igényes kiadványt tarthatunk kezünkben, amelyet igazán öröm kézbe venni. Nézzük visszafelé: a 141. lap-tól kezdődik a tartalomjegyzékben *Képek* címmel közölt rész: valójában szöveg ez is, a kiadott imádságoskönyv olvasásra is tökéletesen alkalmas fotomásolata, a könyvtári pecsétekkel, kéziratos bejegyzésekkel együtt, majdnem olyan, mint egy facsimile-kiadvány. Mindenkinek – tehát nem csupán a kéziratokhoz és egyéb régiségekhez szokott, edzett „régimagyarászoknak” és történészeknek – csak ajánlhatjuk, hogy ezzel a résszel kezdje az olvasást, hiszen a hatás úgy lehet igazán teljes: ha a betűkön és tartalmi vonatkozásokon túl a lapok tükrét is látjuk, befogadjuk. A könyvnek ez a része általánosan hozzáférhetővé, megtekinthetővé tesz egy unikumpéldányt: az *Imádságos könyv* egyetlen töredékes példánya, mint tudjuk, Kolozsvárott, az Egyetemi Könyvtárban vehető kézbe.

Persze ezzel még véletlenül sem szeretné a recenzens azt sugallani, mintha a kötet középső része – az *Imádságos könyv* mai helyesírásra átírt és magyarázatokkal ellátott változata – ne volna ugyanolyan fontos. Hiszen ez a rész teszi a szélesebb közönség részére is folyamatosan olvashatóvá, sőt imádkozhatóvá (és személyes helyzetekre applikálva továbbvihetővé) a szöveget. Másként szólva: a középső, a 67–140. lapokon található szöveg annak eredeti rendeltetése szerint (is) befogadható.